

Rzeszów, 16.06.2023

Sztuczna Inteligencja

Raport z wykonania projektu:

Klasyfikacja danych ze zbioru Y , z wykorzystaniem sztucznej sieci neuronowej (2 warstwy ukryte) uczonej metodą wstecznej propagacji błędów.

Autor:

Hubert Adamczak

169508

2 EF-DI L05

Spis treści

1	Wstęp.....	3
2	Dane.....	3
3	Algorytm.....	6
4	Badania	8
4.1	Eksperyment I	8
4.1.1	Faza I	8
4.1.2	Faza II	9
4.2	Eksperyment II	10
4.3	Eksperyment III	11
5	Podsumowanie i wnioski.....	14
6	Bibliografia	15

1 Wstęp

Problematyką projektu było stworzenie sztucznej sieci neuronowej z dwiema warstwami ukrytymi, która uczona była metodą wstecznej propagacji błędów. Na podstawie wprowadzonych danych sieć miała nauczyć się przewidywać cyfry od 0 do 9 zapisane jako tablice binarne o wymiarach 7x5, gdzie 1 oznacza ślad atramentu w danym polu.

Celem pracy było zastosowanie stworzonej sieci neuronowej oraz sprawdzenie skuteczności jej nauczania. Analizowana była dokładności predykcji cyfr w celu oceny jak dobrze sieć nauczyła się rozpoznawać liczby.

W realizacji projektu został użyty język programowania Python [1], który ze względu na swoją elastyczność oraz mnogość bibliotek był doskonałym wyborem do utworzenia sieci neuronowej. Pomocna była biblioteka Matplotlib [2], która w prosty sposób pozwoliła na stworzenie potrzebnych wykresów. Zastosowana była również biblioteka NumPy [3], która została wykorzystana do operacji na tablicach.

2 Dane

Bazą danych były cyfry od 0 do 9 zapisane jako tablice binarne o wymiarach 7x5, gdzie 1 oznaczało ślad atramentu w danym polu. Zostały wykorzystane dane idealne oraz zaszumione. W celu stworzenia bazy został wykorzystany język programowania Python. Na początku zostały utworzone dane idealne w postaci tablicy tablic z wartościami binarnymi reprezentujące cyfry od 0 do 9, przedstawione to zostało w listingu 2.1.

```
lista_liczb = [  
    #0  
        [[1, 1, 1, 1, 1],  
         [1, 0, 0, 0, 1],  
         [1, 0, 0, 0, 1],  
         [1, 0, 0, 0, 1],  
         [1, 0, 0, 0, 1],  
         [1, 0, 0, 0, 1],  
         [1, 1, 1, 1, 1]],  
    #1  
        [[0, 0, 0, 0, 1],  
         [0, 0, 0, 1, 1],  
         [0, 0, 1, 0, 1],  
         [0, 1, 0, 0, 1],  
         [0, 0, 0, 0, 1],  
         [0, 0, 0, 0, 1],  
         [0, 0, 0, 0, 1]],  
    #2  
        [[0, 1, 1, 1, 0],  
         [1, 0, 0, 0, 1],  
         [1, 0, 0, 1, 0],  
         [0, 0, 1, 0, 0],  
         [0, 1, 0, 0, 0],  
         [1, 0, 0, 0, 0],  
         [1, 1, 1, 1, 1]],  
    #3
```

	[[0, 1, 1, 1, 0],
	[0, 0, 0, 0, 1],
	[0, 0, 0, 0, 1],
	[0, 1, 1, 1, 0],
	[0, 0, 0, 0, 1],
	[0, 0, 0, 0, 1],
#4	[0, 1, 1, 1, 0]] ,
	[[0, 0, 0, 1, 0],
	[0, 0, 1, 1, 0],
	[0, 1, 0, 1, 0],
	[1, 1, 1, 1, 1],
	[0, 0, 0, 1, 0],
	[0, 0, 0, 1, 0],
#5	[0, 0, 0, 1, 0]] ,
	[[1, 1, 1, 1, 1],
	[1, 0, 0, 0, 0],
	[1, 1, 1, 1, 0],
	[0, 0, 0, 0, 1],
	[0, 0, 0, 0, 1],
	[0, 0, 0, 0, 1],
#6	[1, 1, 1, 1, 0]] ,
	[[1, 1, 1, 1, 1],
	[1, 0, 0, 0, 0],
	[1, 0, 0, 0, 0],
	[1, 1, 1, 1, 1],
	[1, 0, 0, 0, 1],
	[1, 0, 0, 0, 1],
#7	[1, 1, 1, 1, 1]] ,
	[[1, 1, 1, 1, 1],
	[0, 0, 0, 0, 1],
	[0, 0, 0, 1, 0],
	[0, 0, 1, 0, 0],
	[0, 1, 0, 0, 0],
	[1, 0, 0, 0, 0],
#8	[0, 0, 0, 0, 0]] ,
	[[0, 1, 1, 1, 0],
	[1, 0, 0, 0, 1],
	[1, 0, 0, 0, 1],
	[0, 1, 1, 1, 0],
	[1, 0, 0, 0, 1],
	[1, 0, 0, 0, 1],
#9	[0, 1, 1, 1, 0]] ,
	[[1, 1, 1, 1, 1],
	[1, 0, 0, 0, 1],
	[1, 0, 0, 0, 1],

```
[1,1,1,1,1],  
[0,0,0,0,1],  
[0,0,0,0,1],  
[1,1,1,1,1]],  
]
```

Listing 2.1 Dane idealne w postaci tablicy tablic

W kolejnym kroku dane idealne zostały wielokrotnie zaszumione poprzez losowe zmienianie znaków oraz każda z zaszumionych cyfr została zapisana w pliku „baza.txt” jako jedna tablica. Dane testowe powstały poprzez ponowne uruchomienie programu co spowodowało zaszumienie ich w inny, losowy sposób oraz zapisanie ich do pliku „test.txt”. Program przedstawiony został w listingu 2.2.

```
f = open("baza.txt", "wt")  
a=0  
while (a<10):  
    z=0  
    while (z<1000):  
        z=z+1  
        f.write("[ "+str(a)+",")  
        i=0  
        for x in lista_liczb[a]:  
            for y in x:  
                if (random.randrange(0,12)==1 and z>1):  
                    if (int(y)==0):  
                        f.write("1")  
                    else:  
                        f.write("0")  
                else:  
                    f.write(str(y))  
                i=i+1  
                if (i<35):  
                    f.write(",")  
            f.write("]\n")  
        a=a+1  
  
f.close()
```

Listing 2.2 Program do generowania bazy danych

3 Algorytm

W projekcie zastosowana została sztuczna sieć neuronowa z dwiema warstwami ukrytymi uczona metodą wstecznej propagacji błędu. Pierwszym niezbędnym krokiem było zdefiniowanie wag, które zostały na początku wypełnione losowymi wartościami z rozkładu Gaussa. Rozmiar macierzy zależny jest od wprowadzonych wartości wielkosc_wejscia, k1, k2, wielkosc_wyjscia. Zostały zainicjowane również biasy, które zostały wypełnione zerami. [4] Kod odpowiedzialny za tą część przedstawiony został w listingu 3.1.

```
def __init__(self, wielkosc_wejscia, k1, k2, wielkosc_wyjscia):
    self.W1 = np.random.randn(wielkosc_wejscia, k1)
    self.b1 = np.zeros((1, k1))
    self.W2 = np.random.randn(k1, k2)
    self.b2 = np.zeros((1, k2))
    self.W3 = np.random.randn(k2, wielkosc_wyjscia)
    self.b3 = np.zeros((1, wielkosc_wyjscia))
```

Listing 3.1 Inicjowanie wartości sieci

Następnie została stworzona funkcja forward, która była odpowiedzialna za obliczanie wartości predykcji. Wynik mnożenia wejść przez odpowiednie wagi oraz dodanie biasu zostało zapisane w zmiennych z zgodnie ze wzorem(1):

$$z_i^l = \sum_{j=0}^j w_{ij}^l a_j^{l-1} + b_i^l \quad (1)$$

gdzie:

- z oznacza wynik mnożenia wejść oraz wag z dodaniem biasu,
- w oznacza wagi
- a oznacza wartość aktywacji
- b oznacza bias.

Natomiast wartość aktywacji obliczona była poprzez użycie funkcji aktywacji do poszczególnych wartości 'z'. Następnie wartość 'z3' przekształcona została na wartości prawdopodobieństw. [5]

Kod odpowiedzialny za tą część przedstawiony został w listingu 3.2.

```
def forward(self, X):
    self.z1 = np.dot(X, self.W1) + self.b1
    self.a1 = np.maximum(0, self.z1)
    self.z2 = np.dot(self.a1, self.W2) + self.b2
    self.a2 = np.maximum(0, self.z2)
    self.z3 = np.dot(self.a2, self.W3) + self.b3
    c = np.max(self.z3, axis=1, keepdims=True)
    exp_scores = np.exp(self.z3 - c)
    self.probs = exp_scores / np.sum(exp_scores, axis=1,
    keepdims=True)
    return self.probs
```

Listing 3.2 Funkcja forward

Na koniec została zapisana funkcja backward, która służyła do aktualizacji wag w sieci. Jako pierwsza obliczona została delta, która jest macierzą prawdopodobieństw. Następnie obliczone zostały gradienty, które są iloczynem transponowanych macierzy aktywacji. Zostały obliczone również biasy, które są sumą wartości w kolumnach macierzy delt. Na końcu nastąpiła aktualizacja wag oraz biasów poprzez odjęcie iloczynów gradientów i współczynników uczenia. [6]

Kod odpowiedzialny za tą część przedstawiony został w listingu 3.3.

```
def backward(self, X, y, lr):
    delta3 = self.probs
    delta3[range(X.shape[0]), y] -= 1
    dW3 = np.dot(self.a2.T, delta3)
    db3 = np.sum(delta3, axis=0, keepdims=True)
    delta2 = np.dot(delta3, self.W3.T) * (self.a2 > 0)
    dW2 = np.dot(self.a1.T, delta2)
    db2 = np.sum(delta2, axis=0)
    delta1 = np.dot(delta2, self.W2.T) * (self.a1 > 0)
    dW1 = np.dot(X.T, delta1)
    db1 = np.sum(delta1, axis=0)
    self.W1 -= lr * dW1
    self.b1 -= lr * db1
    self.W2 -= lr * dW2
    self.b2 -= lr * db2
    self.W3 -= lr * dW3
    self.b3 -= lr * db3
```

Listing 3.3 Funkcja backward

4 Badania

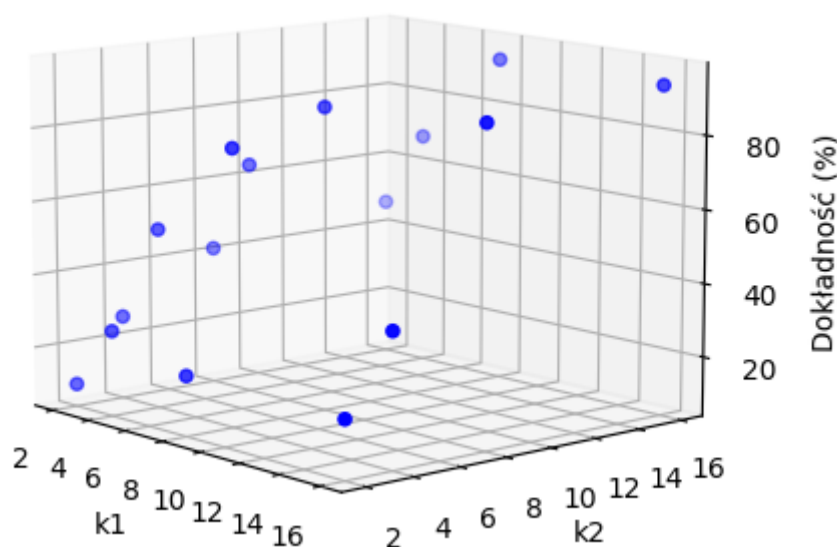
Badania przeprowadzone były na wybranych parametrach dotyczących sieci neuronowej. Pierwszymi parametrami były ilości neuronów w poszczególnych warstwach ukrytych, ich badanie przeprowadzone było przez stworzenie skryptu, który dla wybranych ilości neuronów testował je w całym programie. Następnym parametrem był współczynnik uczenia, który również był badany poprzez napisanie algorytmu, który dla wybranych wartości oraz wcześniej już wybranej ilości neuronów z największą dokładnością, testował wybrane wartości współczynnika uczenia. Kolejnym eksperymentem było badanie dokładności nauczania sieci w zależności od ilości danych uczących. Ostatnim badanym parametrem była liczba epok i sprawdzenie w jakim stopniu sieć się nauczyła w zależności od jej ilości.

4.1 Eksperyment I

Ekspertyment I polegał na sprawdzeniu podstawowych zależności w danej sieci, w tym przypadku były to liczby neuronów w warstwach ukrytych oraz współczynnik uczenia.

4.1.1 Faza I

W fazie pierwszej przetestowane były zależności występujące między różnymi ilościami neuronów w poszczególnych warstwach, w tym przypadku były to kombinacje liczb 2, 4, 8, 16 w każdej z warstw ukrytych. Wynikowy wykres wraz z dokładnością testowania danych przedstawiony został na rysunku 4.1.1.

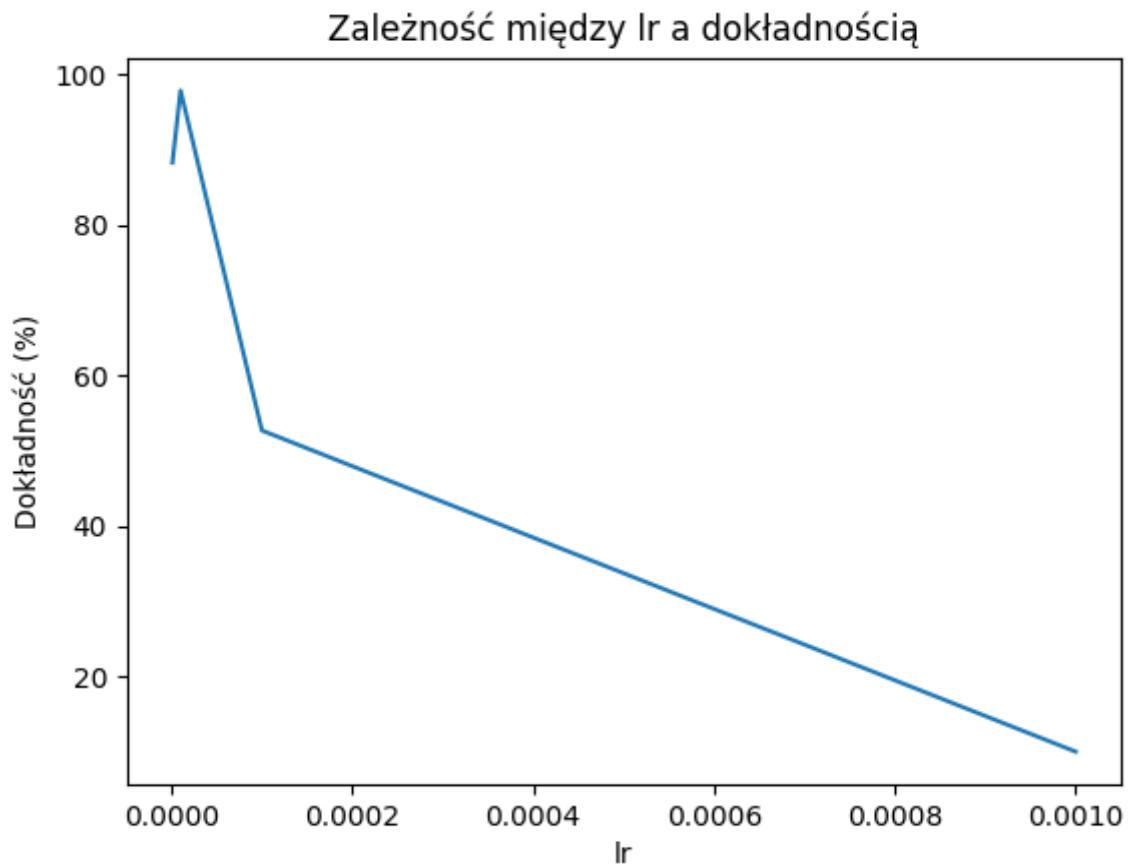

Rysunek 4.4.1 Wykres zależności k_1 , k_2 oraz ich dokładności w różnych konfiguracjach

Z przeprowadzonego eksperymentu oraz po analizie wykresu największa procentowa dokładność 93.4% uzyskała kombinacja $k_1 = 8$, $k_2 = 16$, jednak była tylko nieznacznie większa od $k_1 = 16$, $k_2 = 16$, gdzie dokładność wyniosła 93.3%.

4.1.2 Faza II

W fazie drugiej testowaniu podległ współczynnik uczenia, który przyjmował wartości: 0.001, 0.0001, 0.00001, 0.000001. Wyniki tego eksperymentu zostały przedstawione na rysunku 4.1.2.

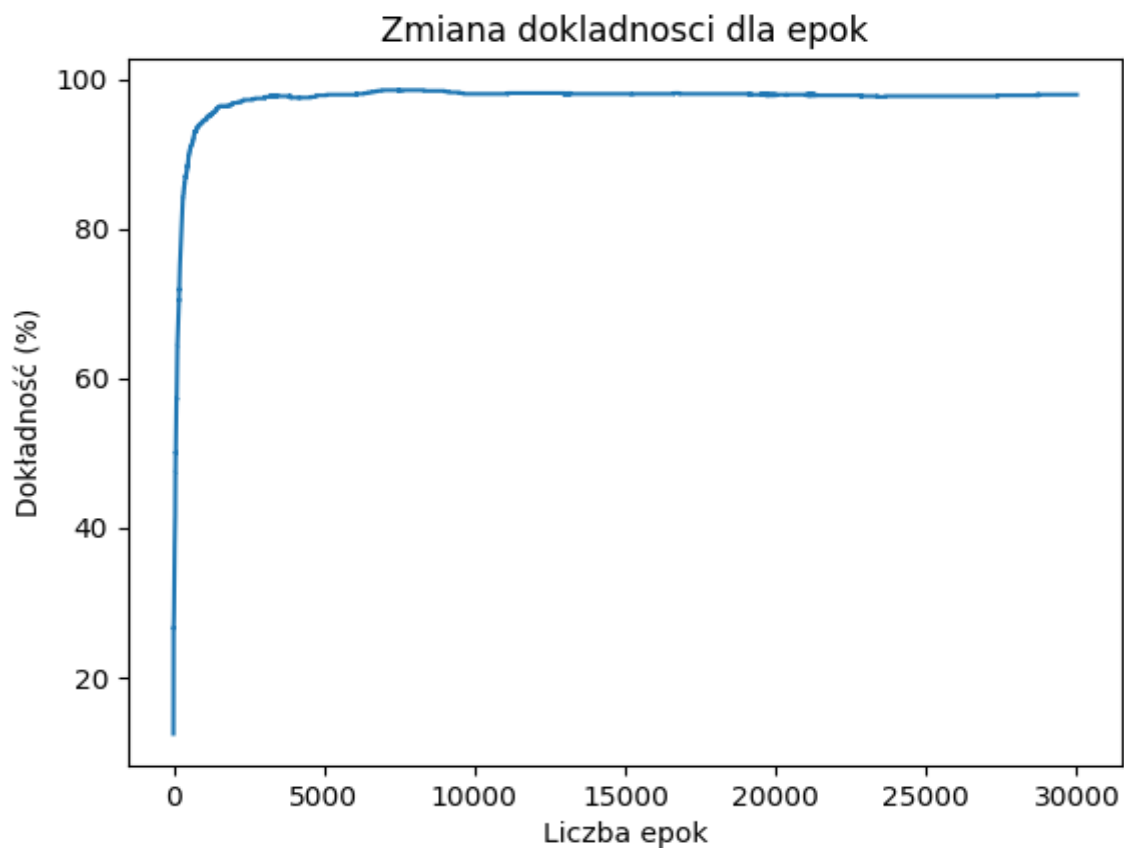

Rysunek 4.4.2 Wykres zależności między współczynnikiem uczenia a dokładnością

Ta faza eksperymentu pokazała, że z mniejszym współczynnikiem uczenia uzyskuje się lepszą dokładność. Wykres przedstawił, że najlepszy wynik 97.8% uzyskała wartość lr wynosząca 0.00001.

4.2 Eksperyment II

W kolejnym eksperymencie testowane były epoki od 0 do 30000. Wyniki przedstawione zostały na rysunku 4.2.

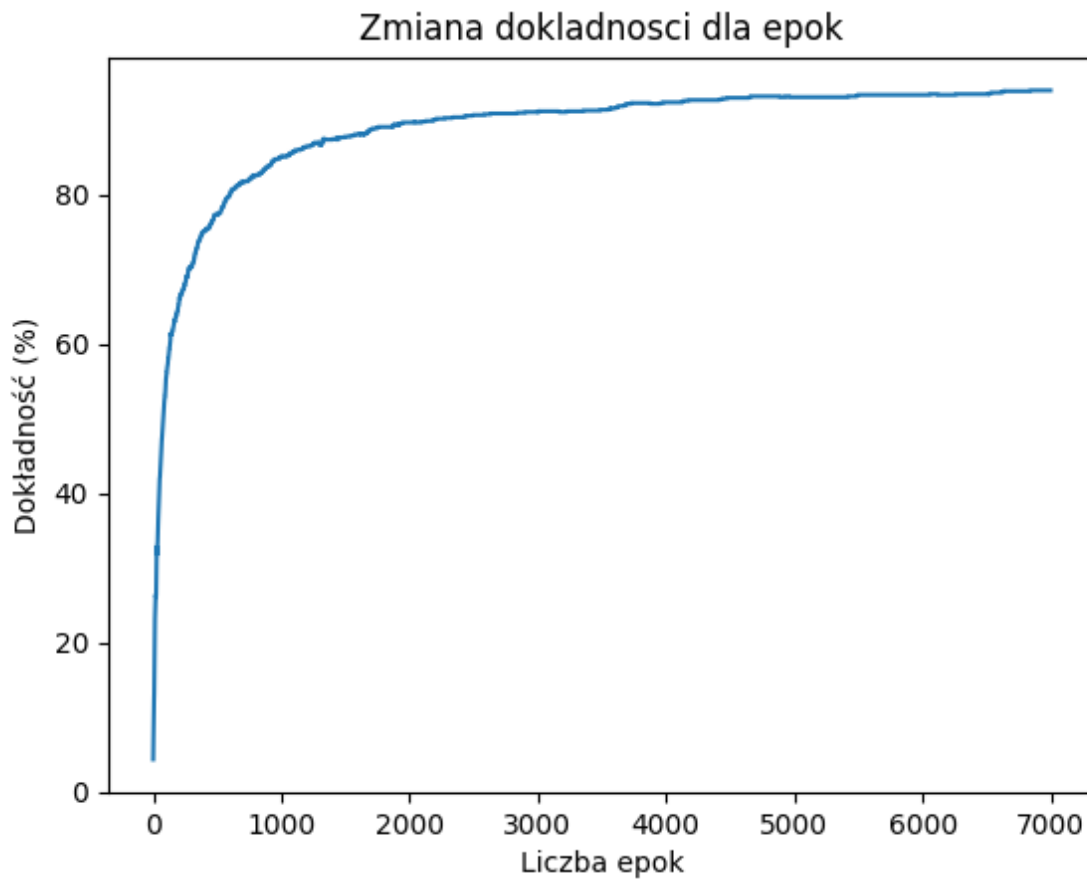
Rysunek 4.2 Wykres zależności między liczbą epok a dokładnością

Po skończeniu działania programu, który porównywał wartości wszystkich epok okazało się, że największą dokładność wynoszącą 98.2% uzyskała epoka 6912. Analizując wykres można było dostrzec, że po 2000 epoche różnica w dokładności była minimalna.

4.3 Eksperyment III

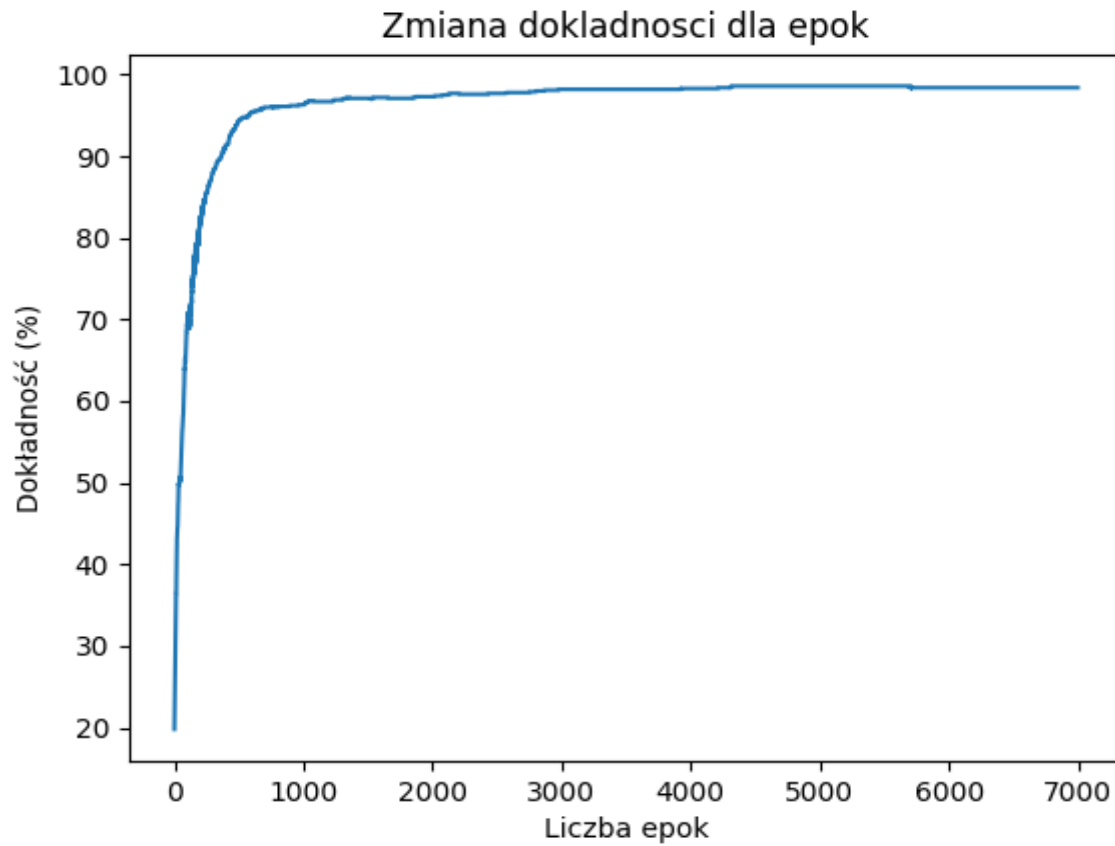
Ostatnim eksperymentem było sprawdzenie dokładności uczenia sieci w zależności od różnej ilości danych wejściowych. Testujące były następujące ilości: 1000, 10000, 100000.

Wynik uczenia sieci dla 1000 danych uczących przedstawiony został na rysunku 4.3.1. Zauważalne było na nim to, że maksymalną dokładnością osiągniętą przez algorytm było 94%.

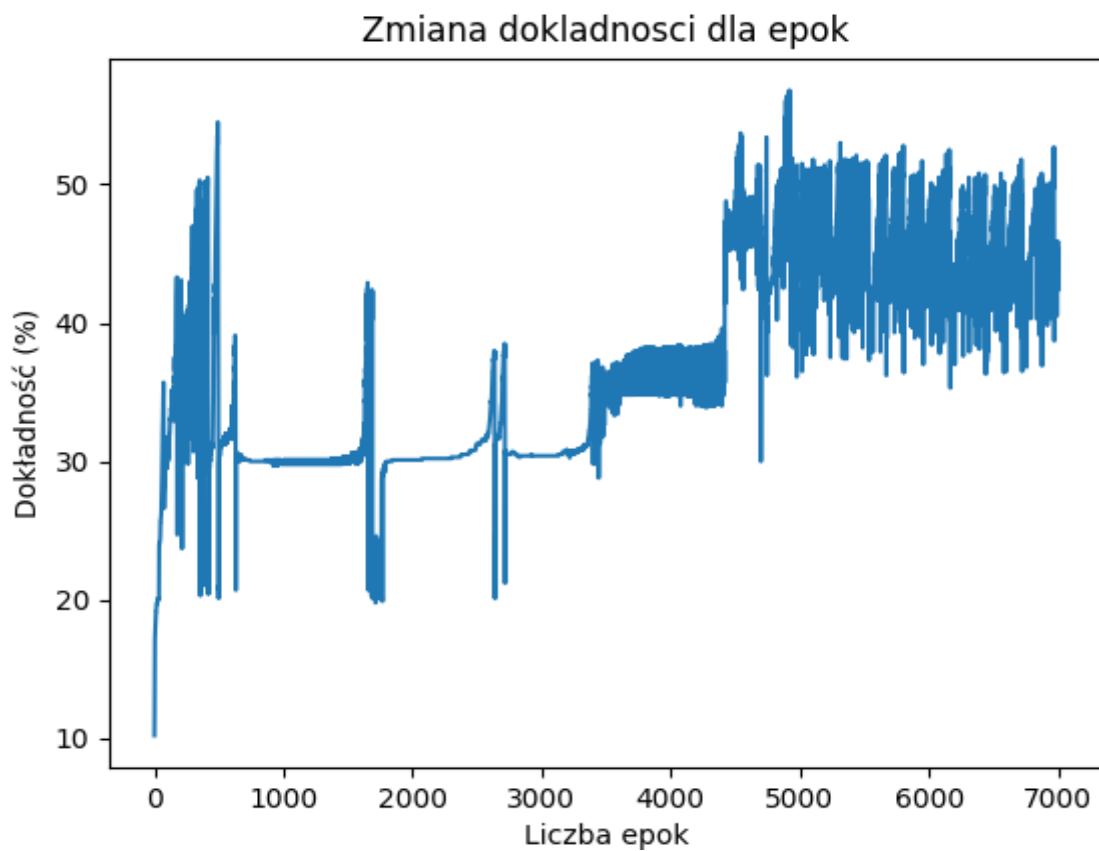
Rysunek 4.3.1 Wykres zależności między liczbą epok a dokładnością

Wynik uczenia sieci dla 10000 danych uczących przedstawiony został na rysunku 4.3.2. W tym przypadku widać było niewielką poprawę względem 1000 danych, ponieważ dokładność wyniosła 98.2%.

Rysunek 4.3.2 Wykres zależności między liczbą epok a dokładnością

Wynik uczenia sieci dla 100000 danych uczących przedstawiony został na rysunku 4.3.3. Dla tylu danych sieć została przeuczona co spowodowało bardzo słabe wyniki dopasowywania danych a największa dokładność wyniosła 56.2%.

Rysunek 4.3.3 Wykres zależności między liczbą epok a dokładnością

5 Podsumowanie i wnioski

Stworzony program osiągnął swoje założenie i z dokładnością 98.2% poprawnie rozpoznawał dane testowe, stało się tak dzięki odpowiednim przetestowaniu i dobraniu ilości neuronów w każdej warstwie ukrytej, współczynnika uczenia. Problemy z uczeniem sieci zostały rozwiązane poprzez eksperymentowanie z ilością danych uczących, w wyniku czego została dobrana ich odpowiednia ilość czyli 10000. Podczas realizacji projektu udało się dogłębnie przeanalizować działanie sieci neuronowej z algorytmem wstecznej propagacji co poskutkowało zdobyciem większej wiedzy na temat działania sztucznej inteligencji.

6 Bibliografia

- [1] <https://www.python.org> Data dostępu: 16.06.2023.
- [2] <https://matplotlib.org/> Data dostępu: 16.06.2023.
- [3] <https://numpy.org/> Data dostępu: 16.06.2023.
- [4] <http://neuralnetworksanddeeplearning.com/> Data dostępu 16.06.2023
- [5] <https://towardsdatascience.com/backpropagation-step-by-step-derivation-99ac8fdcc28> Data dostępu 16.06.2023
- [6] <https://www.javatpoint.com/pytorch-backpropagation-process-in-deep-neural-network>
Data dostępu 16.06.2023